

Nr 18

Utlåtande i anledning av väckta motioner om inrättande av ett näringsråd samt om översyn av handelsrepresentationen i de västeuropeiska länderna.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade likalydande motioner, nr 435 i första kammaren av herr *Mattsson m. fl.* och nr 544 i andra kammaren av herr *Antonsson m. fl.*, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att frågan om inrättande av ett näringsråd med syfte att underlätta det svenska näringslivets erforderliga anpassning till den europeiska frihandelsmarknaden och med de allmänna uppgifter som i motionen angivits skyndsamt må prövas, att handelsrepresentationen i de västeuropeiska länderna göres till föremål för översyn, varvid särskilt bör prövas möjligheterna att dels främja tillkomsten av försäljningsorganisationer av den art som i motionerna angivits, dels etablera samarbete med dylika försäljningsorganisationer, samt att förslag i ovan berörda ärenden snarast må föreläggas riksdagen.

Beträffande motiveringen för detta yrkande hänvisas, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, till motionen II: 544.

Över motionerna har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande från *kommerskollegium*, som vid sitt utlåtande fogat yttranden från *Sveriges industriförbund*, *Sveriges grossistförbund*, *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation*, *Svenska bankföreningen*, *Kooperativa förbundet* samt *handelskamrarna* i *Stockholm*, *Göteborg*, *Malmö* och *Gävle*. Utskottet har därjämte berett tillfälle för *Sveriges allmänna exportförening*, *Svenska arbetsgivareföreningen* och *Landsorganisationen i Sverige* att yttra sig över motionerna.

Kommerskollegium, som avstyrker motionerna, anser att det i första hand är vederbörande företag som får bära ansvaret för att erforderliga anpassningsåtgärder vidtages till de ändrade världsekonomiska och handelspolitiska förutsättningarna för svensk utrikeshandel. Företagen och näringsorganisationerna bör även svara för de utredningar och bedömanden vilka erfordras som bakgrund till företagets handlande. Myndigheterna kan bidra härvidlag genom att lämna ingående informationer och, om så anses lämpligt, medverka i fråga om samordning av olika utredningar.

En förhållandevis omfattande statlig utredningsverksamhet pågår för närvarande beträffande de av motionärerna berörda frågorna. Inom kommerskollegium har sålunda i samverkan med representanter för närings-
1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1960. 8 saml. Nr 18—19*

livet frambragts ett omfattande material som i mycket underlättat Sveriges ställningstagande till olika handelspolitiska avgöranden men även varit underlag för en mycket omfattande information till närings- och arbetsmarknadsorganisationer, företag och andra.

Även om, i enlighet med vad som nyss anförts, utredningar och bedömningar av verkningarna av Sveriges deltagande i EFTA i första hand bör verkställas av företagen och näringsorganisationerna, finner kollegium att det kan visa sig påkallat att utredningar av mera allmän natur rörande hithörande frågor verkställas genom statlig försorg. Den rådande osäkerheten om de handelspolitiska förutsättningarna torde emellertid i dagens läge omöjliggöra några mera detaljerade analyser av det slag som beröres i motionerna om inrättandet av ett näringsråd etc.

I motionerna I: 435 och II: 544 föreslås en centraliserad handläggning av de frågor som syftar till åtgärder inom näringspolitiken — i vidsträckt betydelse — inför förändringarna i Sveriges handelspolitiska läge. För ändamålet skulle inrättas ett näringsråd, som skulle svara för en kartläggning av de nya marknadsmässiga förhållandena och på grundval härav föreslå lämpliga åtgärder. Den föreslagna centraliseringen förefaller kollegium ur allmänna synpunkter icke lämplig. Det gäller här, som ovan antytts, en mångfald frågor, berörande skilda delar av näringsliv och statlig verksamhet. De snabba förändringar av förutsättningarna som kan förväntas leder lätt till att utredningsarbetet blir inaktuellt. En centraliserad bedömning i ett organ av den omfattning och beskaffenhet i övrigt som motionärerna tänkt sig blir därför tidsödande och måste ofta fördröja lösningar av de olika problemen. Enligt kollegii uppfattning nås under rådande förhållanden bättre resultat genom användande av de redan etablerade vägarna för förberedande av ifrågavarande åtgärder. Härigenom säkras även en samverkan med olika delar av näringslivet under lämpliga former.

Sveriges industriförbund upplyser att hithörande frågor bevakas såväl av näringslivets organisationer som av statliga myndigheter och naturligen även av åtskilliga företag inom näringslivet. Icke minst har ett värdefullt samarbete etablerats genom den inom kommerskollegium verksamma delegationen för frihandelsfrågor. Då sålunda goda förutsättningar redan finnes för vidtagande av sådana undersökningar m. m. som kan föranledas av de nya marknadsförhållandena avstyrker industriförbundet i likhet med *Stockholms handelskammare*, *handelskamrarna i Göteborg* och *Gävle*, *Sveriges allmänna exportförening*, *Svenska arbetsgivareföreningen* och *Landsorganisationen* motionerna. Även *Skånes handelskammare* och *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* ställer sig tveksamma till förslaget om inrättande av ett näringsråd. *Sveriges grossistförbund* anser att åt kommerskollegium bör uppdragas att — med Malmfors-delegationen såsom rådgivande organ — kartlägga de problem inom den ekonomiska politiken, som påverkar näringslivets anpassning till en friare mellanfolklig handel, samt att

successivt till Kungl. Maj:t framföra de synpunkter och önskemål, som därav kan föranledas, samt att vissa av de frågor som berörts i föreliggande motioner därvid bör kunna upptagas till behandling.

Kooperativa förbundet erinrar om att en samverkan mellan stat och näringsliv enligt linjer liknande dem, som uppdragits av motionärerna sedan relativt långt tillbaka äger rum t. ex. i vårt grannland Danmark, enligt en allmän uppfattning med fruktbara resultat. Organen för denna samverkan är dels Landbruksrådet, vars arbetsuppgift i stor utsträckning omfattar exporten av jordbruksprodukter, och dels Industrirådet. Representanter för jordbrukets organisationer och för företags- och arbetsgivarorganisationerna inom industrien ingår i respektive råd vid sidan av representanter för jordbrukskooperationen respektive fackföreningsrörelsen och konsumentkooperationen. De bägge rådens arbetsuppgifter är synnerligen omfattande och berör praktiskt taget alla områden av näringslivet och därjämte allmän-ekonomiska och sociala frågor. På den senaste tiden har bägge dessa organ varit intensivt sysselsatta med de handelspolitiska anslutningsalternativen och hithörande omställningsproblem.

Kooperativa förbundet tillstyrker motionärernas yrkande, att frågan om inrättande av ett näringsråd med syfte att underlätta det svenska näringslivets anpassning till den europeiska frihandelsmarknaden måtte prövas av Kungl. Maj:t, varvid styrelsen förutsätter en föregående utredning samt att det föreslagna rådets arbetsuppgifter också måtte omfatta frågor berörande våra utomeuropeiska handelsförbindelser, särskilt som det kan förutsättas, att den europeiska frihandelsmarknadens upprättande kan få betydande återverkningar på dessa.

De i motionerna berörda *kapitalmarknadsproblemen* behandlas bl. a. av Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Svenska bankföreningen, Kooperativa förbundet och Landsorganisationen.

Sveriges hantverks- och småindustriorganisation vitsordar, att kreditmarknaden ur de mindre företagens synpunkt ger anledning till oro, särskilt mot bakgrunden av de lånebehov som en omställning och rationalisering av produktion och försäljning inför det nya marknadsläget redan börjat framtvinga. En förstärkning av det statliga kreditgarantisystemet tillstyrkes. Däremot förefaller det organisationen oklart, hur motionärerna tänkt sig statens medverkan vid uppbyggandet av de enskilda företagens försäljningsorganisation, i den mån man härmed icke avser den tidigare i motionerna berörda ökade servicen från handelsrepresentationens sida.

Beträffande slutligen de ökade ränteinkomster från statens lån till företagarföreningarna, som på grund av räntehöjningen nu uppstår och som motionärerna önskar disponibla för genomförandet av sina förslag, må erinras om att förslag väckts i andra motioner om att åtminstone en del av dessa räntemedel bör användas för att finansiera företagarföreningarnas admi-

nistrationskostnader, eftersom den nya ränteberäkningen försatt ett flertal föreningar i ett ekonomiskt bekymmersamt läge. En bedömning av hur dessa medel skall disponeras kan därför bli komplicerad.

Svenska bankföreningen uttalar bl. a. följande.

Gemensamt för det stora flertalet av de åtgärder som ifrågakommer för att vidmakthålla och stärka det svenska näringslivets konkurrenskraft är att de kräver mycket betydande insats av kapital. Den dominerande frågan när det gäller att lösa de problem som beröres i motionerna är därför i själva verket hur näringslivets — såväl småföretagsamhetens som den större industriens — kapitalbehov skall kunna tillgodoses. Ansträngningarna bör därför framför allt inriktas på att öka tillgången på kapital för angelägna investeringar inom näringslivet. Åtgärder bör vidtagas såväl för att öka kapitalbildningen över huvud taget som också för att vid fördelningen av tillgängliga kapitalresurser tillförsäkra näringslivet en tillräcklig andel därav. I detta sammanhang må framhållas att en utvidgning av systemet med statliga kreditgarantier inte ökar de totala kapitalresurserna. Enligt bankföreningens mening är det för övrigt också av flera skäl önskvärt, att det statliga stödet till hantverk och småindustri hålles inom en så pass snäv ram, att det inte utvecklas till en med den reguljära kreditmarknaden konkurrerande kreditapparat.

Kooperativa förbundet erinrar om att förbundet i åtskilliga tidigare sammanhang tillstyrkt både ett sådant kreditgarantisystem i princip och förslag till lättande av villkoren för företaget att erhålla exportkreditgarantier.

Landsorganisationen hänvisar till tidigare yttrande, i vilket LO förutsett att det svenska exportstödet också i realiteten skulle komma upp i nivå med stödet i de länder i Västeuropa som ur konkurrenssynpunkt är betydelsefulla för Sverige, samt påpekar att en viss upprustning på detta område också kommit till stånd från halvårsskiftet 1959.

Sveriges hantverks- och småindustriorganisation har i sitt remissvar lämnat följande översikt över de organ som f. n. sysselsätter sig med samordningsfrågorna.

Delegationen för frihandelsfrågor inom kommerskollegium utgör statsmakternas kontaktorgan mellan myndigheter, näringsliv och arbetsmarknad, när det gäller problem i samband med EFTA-konventionen. Delegationen har såväl under förhandlingarna om ett allmänt europeiskt frihandelsområde som vid förberedelserna till och genomförandet av EFTA-konventionen branschvis gått igenom olika sektioner av svenskt näringsliv för bedömning av konsekvenserna på olika områden av en vidgad marknad. Delegationens kansli har insamlat och bearbetat ett omfattande material och haft överläggningar med olika branschorganisationer.

Sveriges allmänna exportförening har i sin verksamhet av naturliga skäl uppmärksamheten i hög grad riktad på EFTA-avtalets konsekvenser för svensk export.

Den av vissa näringsorganisationer bildade S a m a r b e t s k o m m i t t é n för integrationsfrågor studerar det nya exportlägets inverkan ur

näringslivets synpunkt. På basis härav bedriver kommittén informationsverksamhet beträffande exportproblem i samband med de förändrade marknadsförhållandena.

Den inom Sveriges allmänna exportförening verksamma, med statsbidrag arbetande *S m å i n d u s t r i e n s e x p o r t b y r å* arbetar för främjande av småindustriens export. Byråns resurser är emellertid otillräckliga i det nu rådande läget, varför såväl Hantverksorganisationen som Småindustriens exportråd hemställt hos Kungl. Maj:t om en förstärkning av byråns resurser. Årets statsverksproposition upptar dock icke något förhöjt bidrag, men frågan har på nytt tagits upp genom motioner till årets riksdag.

Utskottet

I de föreliggande motionerna har betonats att omställningen inför Europamarknaden nu är vår allra största näringspolitiska uppgift och att den bör ha en viss förtur vid ekonomisk-politiska bedömanden. Med hänsyn härtill förordar motionärerna, att ett organ för näringspolitiska frågor — ett näringspolitiskt råd — inrättas. Rådets första uppgift skulle vara att söka kartlägga de möjligheter som den nya marknaden rent prismässigt erbjuder för vårt näringsliv samt även konkurrensförhållandena på hemmamarknaden. Ett dylikt arbete har inför frihandelsavtalet utförts av kommerskollegium, och detta ämbetsverk bör enligt motionärernas mening fullfölja arbetet och ställa erforderligt material till rådets förfogande. Bland andra uppgifter som nämnes för det tilltänkta rådet är marknadsövervakning på frihandelsmarknaden och rådgivning vid uppbyggandet av de inhemska försäljningsorganisationerna.

Frågan om formerna för utredningsarbetet i samband med förberedelserna för den europeiska frihandelssammanslutningen har i anledning av väckta motioner upprepade gånger behandlats av riksdagen (se bankoutskottets utlåtanden 22/1957, B 8/1958 och 25/1959). Bankoutskottet framhåller i sitt av riksdagen förra året godkända utlåtande, att hithörande spörsmål sedan flera år varit föremål för kontinuerlig och ingående behandling av en inom kommerskollegium tillsatt delegation med allsidig sammansättning. Utskottet ansåg att arbetet hade organiserats ändamålsenligt.

Enligt vad utrikesutskottet upplyst i utlåtandet nr 2 till innevarande års riksdag har direktiv givits om att den inom kommerskollegium tillsatta delegationen för frihandelsfrågor skall fortsätta sin verksamhet. Utrikesutskottet konstaterar samtidigt, att de funktioner som åvilar denna delegation är av sådan art att därmed behovet av kontakter med näringslivet och arbetsmarknadens parter i frågor som äger samband med det handelspolitiska integrationsarbetet får anses tills vidare vara tillfredsställande täckt. Sett ur denna synpunkt ansåg utskottet syftet med ett näringsråd av det slag som angivits i de nu föreliggande motionerna tillgodosett. Utrikesutskottets utlåtande har av riksdagen godkänts.

Vad beträffar den i motionerna berörda frågan om översyn av handelsrepresentationen i de västeuropeiska länderna vill utskottet erinra om att statsrådet och chefen för handelsdepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 mars 1959 tillkallat en beredning med uppdrag att verkställa en översyn av de åtgärder som erfordras för att i utlandet stödja den svenska utrikeshandeln på det kommersiella området. Detta utredningsarbete, som alltjämt pågår, innefattar bl. a. en avvägning rörande handelskammar- och handelssekreterarinstitutionernas liksom den ordinarie utrikesförvaltningens insatser på detta område.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 435 och II: 544 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 april 1960

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Ewerlöf, Fahlander, Schmidt*, Strandler, Nils Theodor Larsson*, Aspling, Ståhle* och Virgin;

från a n d r a kammaren: herrar Andersson i Ronneby, Regnéll*, Löfgren, Persson i Appuna och Adamsson, fru Renström-Ingenäs*, herrar Börjesson och Nordgren.

- Ej närvarande vid justeringen.